

CUPRINS

Prefață..... 5

Abrevieri..... 15

VASILE-ADRIAN CARABĂ

O filosofie bipolară. Platon și Aristotel în disputele filosofice din

Bizanțul Paleologilor (1261-1453) 27

Introducere 27

I. Bipolaritatea filosofiei bizantine – o vocație istorică? 33

II. O polemică filosofică a orgoliilor politice:

Nichifor Choumnos *vs.* Teodor Metochites 64

1. Profil de filosof 67

2. Premisele politice ale disputei filosofice..... 78

3. Cearta pentru stil 85

4. De la stil la astronomic 93

5. Nichifor Choumnos, critic al filosofiei 101

6. Teodor Metochites, critic al lui Aristotel 108

III. *Aristoteles Latinus*. Traducerea operei lui

Toma din Aquino în Bizanț 115

IV. O polemică asupra autorității filosofice:

Gheorghe Gemistos Plethon *vs.* Gheorghe Scholarios 134

1. Plethon: Un (neo)păgân în Bizanțul târziu? 139

2. Plethon în Italia: conciliarist și vestitor al lui Platon 144

Excurs: Premisele apusene ale apariției

opusculului *De differentiis* 162

3. Diferențele și diferențele dintre Platon și Aristotel 169

3. 1. Scurtă cronologie a disputei dintre Plethon și Scholarios ... 169

3. 2. Sursele lucrării *De differentiis* 175

3. 3. Deficiențe etice și intelectuale ale lui Aristotel 179

3. 4. Teze și antiteze 185

A. Dumnezeu, creator sau mișcător? 186

B. Mișcarea 191

C. Creația, o necesitate? 192

D. Al cincilea element – o erezie cosmologică 196

E. După chipul și asemănarea ideilor..... 200

IONUȚ-ALEXANDRU TUDORIE

Reductio Graecorum ad obedientiam sacrosanctae Romanae Ecclesiae:

dialogul teologic dintre Roma și Constantinopol (secolele XIII-XV)	213
I. Mihail al VIII-lea Paleologul și Papalitatea (1261-1282)	220
II. Proiecte de unire bisericească între Concilii (1324-1425).....	295
III. Ioan al VIII-lea și Papalitatea (1425-1448).....	354
Concluzii.....	409

MARIUS PORTARU

Controversa varlaamită	417
Introducere	417
I. Etapa schimbului epistolar a controversii varlaamite propriu-zise.....	424
1. Varlaam, Tratatul al V-lea împotriva latinilor.....	426
2. Palama, Epistola întâi către Akindynos	429
3. Varlaam, Epistola întâi către Palama	435
4. Palama, Epistola întâi către Varlaam	439
5. Varlaam, Epistola a doua către Palama.....	445
6. Palama, Epistola a doua către Varlaam.....	455
II. A doua etapă a controversii varlaamite propriu-zise	462
1. Triada întâi.....	464
2. Triada a doua.....	466
3. Tomosul aghioritic.....	476
4. Triada a treia.....	484
III. Controversa varlaamită în definițiile dogmatice ale Sinoadelor constantinopolitane (1341-1351).....	498
1. Palama, Epistola a treia către Akindynos.....	498
2. Teologia Tomosului sinodal al Sinodului constantinopolitan din iunie-august 1341.....	507
3. Teologia Tomosului sinodal al Sinodului constantinopolitan din februarie 1347.....	509
4. Teologia Tomosului sinodal al Sinodului constantinopolitan din mai-iulie 1351	511
Concluzii.....	522

SEBASTIAN NAZĂRU

Bizanț și islam în Evul Mediu târziu: între vrietul armelor

și sfada teologilor	527
I. Islamul și musulmanii priviți prin ochii bizantinilor în epoca Paleologilor	548
1. Mitul „bunului sălbatic”	601
2. Colaboraționism, „turcofilie” și apostazie	607

II. Scurtă privire asupra polemicii și apologeticii bizantine contra islamului din secolele VIII-XIII.....	613
III. Scurtă privire asupra polemicii teologice anti-islamice din epoca Paleologilor	650
1. Sfântul Grigorie Palama și islamul: o viziune tradițională într-un veșmânt nou	686
2. Monahul Ioasaf Cantacuzino și islamul – un fost împărat și muștrările sale de conștiință.....	716
Concluzii.....	751
Bibliografie selectivă	755
Indice antroponimic	765